

HEBERA NE

Tcgāyas Hebera ne góá mááèa sa Téé-cookg'ai sa

Tcgāyas Hebera ne di sa kò xg'aes dtcòm-kg'ao ne di sa góá mááèa, ncēe kò gane di xgàrasean domka tshoa-tshoa a ko gane di dtcòmán aagu ne. Góá-kg'ao ba kò gane di dtcòmán koe ntcàm ne, a ko Jeso Kreste ba tseegu dim Nqari Me e sa x'ái. Nqoana gúuan cgoam ko tseeguan x'ái:

1. Jeso ba chōò tamam Cóá Me e Nqarim di ba, ncēe kò tseegu di komsanan xgaa-xgaase ba, Xõòm koe guu a, ëem kò hää-q'ooa xgàrasean koe. Nqarim dim Cóám iisem, Jeso ba moengelean koe hëé, naka Nciís Qáé-xg'aes di xu porofiti xu hëé, naka Moshem koe ga hëéthëé cgáé Me e.
2. Cám dis kam Jeso ba Nqarim ka nxárá tcg'òóèa hää, chōò tamasem gha peresiti ba ii ka, peresiti xu Nciís Qáé-xg'aes di xu ka cgáé iise.
3. Kaiam Peresitim iisem, Jeso ba tseegu di kgoarasean óágara hää, me dtcòm-kg'ao ba gaa domka chìbian koe hëé, naka q'áðaan koe hëé, naka x'ooan koe hëéthëé kgoaraèa. Nciís Qáé-xg'aes di x'aè kas xg'ao kgoaraku sa x'áíè, igabas ncēeska Jesom koe xg'ara-xg'araèa hää.

Góá-kg'ao ba ko dtcòmán di qarian x'ái Iseraele di ne dtcòm-kg'ao ne di kg'òean koe, a ko gam di ne nxárá-kg'ao ne ncēeta ma ntcàm, dtcòmá hääse ne gha qarika téé sa (11 dim tceem koe). A ba a ko 12 dim tceem koe gam di nxárá-kg'aoan ntcàm, gane

di tcgáian ne gha Jesom koe qaea tòó, xháé zi hëé
naka qóm zi hëéthëé ëe gha hàà cgae ne zi koe.

Qaa-qaasa kg'ua ne:

- peresiti, chìbi, dàòa-mááku, còrè-nquu
- qáé-xg'ae
- dtcòm
- Kreste ba moengele xu ka cgáé Me e (1-2)
- Kreste ba Moshe ba hëé naka Joshuam ka hëéthëé cgáé Me e (3-4)
- Kreste ba peresiti xu ka cgáé Me e (5-7)
- Krestem dis qáé-xg'ae sa Nciís Qáé-xg'aes ka cgáé si i (8-9)
- Krestem di dàòa-máákua ne cgáé e (10)
- Dtcòm sa (11-12)
- Nqari ba ko qãè-tcaokagu zi tséé zi (13)

Kreste ba moengele xu ka cgáé Me e (1-2)

Nqarim dim Cóá ba kaiam ga Me e

¹ Ncií kuri kam kò Nqari ba kái xu dàò xu tãáka xu cgoa porofiti xu tséékagu a gatá ka tsgõose ga xu cgoa kg'ui, ² igabagam ncëeska còo di x'aèan ka ko Gam dim Cóám koe guu a kg'ui cgoa ta a. Gaam ncëem kò Gam koe guu a nqõó ba kúrú, a wèé zi gúù zi dim q'õò-kg'ao ba kúrú Me ba. ³ Nqarim di x'áà-q'ooa nem ko x'áí, a wèé za ga Nqarim khama ii, a ba a ko wèé zi gúù zi Gam dim kg'uim di qarian ka qgóó. Eẽm ko gatá di chìbian koe q'anoo-q'anokuan kúrúa xg'ara kam kò tc'amaka hääm Qarim wèém dim x'õàm kg'âòm xòè koe síí ntcõó.

Nqarim dim Cóá ba moengele xu ka kaia hää

⁴ Ncēes ma Gam dis cg'ōè sa ma moengele xu di cg'ōean ka tc'amaka hāa khamagam gaxu dis téé-q'oos ka tc'amaka hāas téé-q'oo sa māàèa.
⁵ Gatagam Nqari ba qanega c'ẽem moengele ba bìrí naka máá:

“Tsáá tsia Tiri tsi cóá tsi i,
Ra ncẽem cám koe guu a tsarir Xõò Ra a,”
témé ta ga hāa,
kanam Nqari ba qanega c'ẽem moengele ba bìrí na máá:
“gam ka Xõò bar gha ii,
me gha Tirim cóá ba ii,”
téclé ta ga hāa khama.

⁶ Igabagam kò Nqari ba ëem ko Gam dim Cóám tc'ää di ba nqõóm koe tsééa óá ka máá:

“Wéé moengelean Nqarim di méé i dqonì Me,”
téclé.

⁷ Moengele xu kam kòo kg'ui nem ko máá:

“Nqari ba ko Gam di xu moengele xu kúrú xu
tc'ään khama ii,
a Gam di xu tséé-kg'ao xu kúrú xu c'eean di
karu taman khama ii,”

téclé,

⁸ igabam kòo Cóám ka kg'ui nem ko máá:

“Nqari Tseeè,

Tsarís ntcõó-q'oos x'aian di sa
gha chõò tamase hāa.

Tsari ne khóè ne

Tsi ko tchànom dxòm cgoa tc'ää-cookg'ai.

⁹ Eë tchàno ii sa Tsi ncàma hāa,
a ëe cg'äè ii sa hòrea.

Gaa domkam Tsarim Nqari ba, Nqari Tseeè,
Tsáá ka c'ee xu nqáea hāase nxárá tcg'òó Tsia,

a qãè-tcaoan di nxúìan cgoa ntcãá tcúú Tsia hää,”
témé.

10 A ba a ko máá:

“X'aigaè,
Tsáá Tsia tshoa-tshoases koe nqõó ba kúrúa hää,
i nqarikg'aian Tsari tshàuan di tséé e;

11 kaàku i gha,
igabaga Tsi gha Tsáá chõò tamase hää.

Weéan ga gha qgáíán khama ma cg'ãa-cg'anase,

12 hãaèkom qgáím khama Tsi gha ma kabèa
xg'ae e,
i gha qgáíán ko ma hääè a tcg'òóè
i c'ëean hääè khamaga ma kãbi-kãbiè,
igabaga Tsi gha Tsáá ëe Tsi ii khama cúiga ii,
i kuria Tsi chõò tite,”
tam méé.

13 Qanegam Nqari ba c'ëem moengelem kaga máá:
“Ncëe koe ntcõó Tirim x'òàm kg'áòm xòè koe,
nakar gha nxãakg'aiga síí tsari cg'õo-kg'aoan kúrú
naka i nqàrè-kg'ama tsi dis ntcõó-q'oos koe ntcõó,”
tépé ta ga hää.

14 Kháé i nxãaska moengelean dùúa? *Kg'amaga*
xu Nqari ba ko tsééa máá xu tc'ëe xu u, ncëe Gam
ka tsééa óáèa hää xu, hèà xu gha khóèan hùi i
kgoarasean hòò ka.

2

Komsanan dis dqàèku sa

1 Gaa domka méé ta ncëe ta kò kómá hää tchõàn
kaisase komsana, naka táá gaan koe tcg'oa na hoà
guu. **2** *Gatá ka tsgõose ga xu kò moengelean ka*

máàèa hää tchõà nea kò kaisa qarian úúa, ne kò gane ëe kò táá komsana a, a táá xùri i ne kg'ano nea xgàrakuan hòò. ³ Ncēè ëe ne khóè nea xg'ao xgàrakuan táá nxanagu, ka ta gha nxãaska gatá ntama ma nxanagu u, ncēè ncēeta noose kaias kgoarakus *Jesom koe hääs cgoa* ta kò tchõà úú tama ne? Ncēem kò X'aigam *Jeso ba kg'aia gaas* ka kg'uiia hää, ne kò ëe kò kóm Me ne gaas ka nxæa tseegukagu sa. ⁴ Nqarim igabagam kò thêé kái zi x'ái zi hëé, naka are-aresa zi gúù hëé, naka tääka qarian hëé, naka Tcom-tcomsam Tc'ëem di zi aba zi ncée ne kò Gam di ncàmán ka máàèa hää zi ka hëéthëé ncée sa nxæa tseegukagu. Gaa domka méé ta kaisase ncée tchõàn komsana.

Jeso ba Gam kgoarakuan koe ko úú ta am ga Me e

⁵ Nqari ba ncée ko hààm nqõóm ncée ta ko gaam ka kg'ui ba moengelean máà naka i tc'ää-cookg'ai tama khama. ⁶ Igabaga i *Nqarim di zi Tcgäya* zi koe c'ëe koe góásea hää a ko máá:

“*Nqariè*, khóè ba dií baa,

Tsi ko gam ka tc'ëe-tc'ëese,
me khóèm dim cóá ba dií baa,

Tsi tchõà úú cgoa mea?

⁷ Xòm x'aè ka Tsi kò
moengelean dis téé-q'oos ka nqäaka hää sa máà me,
a Tsi a kò x'áàn hëé naka tcoman hëéthëé
dis cábá sa cábákagu me,

⁸ a kò wèé zi gúù zi
gam di qarian dòm q'oo koe tòóa hää,”
témé.

Nqari ba kò wèé zi gúù zi *khóèm* di qarian dòm q'oo koe tòóa hää, si gam di qarian dòm q'oo koe

hāa tamas gúù sa káà si i. Igabaga ncēe i ii khama, wèés gúùs gam di qarian dòm q'oo koe hāa sa ta qanega bōò tama. ⁹ Igabaga ta ko Jeso ba bōò, ncēe kò xòm x'aèan q'oo koe moengelean dis téé-q'oos ka nqāaka hāa sa máàèa ba, nxāasegam gha Nqarim di cgóìkuan koe guu a wèém khōèm domka x'oo sa xám ka. Me kò x'oo sam kò xgàrasea máá domka x'áàn hēé naka tcomkuan hēéthēé dis cábá sa cábákaguè.

¹⁰ Nqarim ncēe ko wèés gúù sa kúrú, si wèés gúù sa Gam domka hāa, ba i kò qāèa máána hāa, Jeso bam gha kúrú Me xgàrasean koe guu a kg'ano Meas téé-q'oos koe hāa sa. A ba a kò ncēe sa kúrú, kái ne cóá nem gha kúrú ne x'áàn koe hāa ka. Jeso ba Gaam kgoarakuan koe ko úú nem ga Me e khama. ¹¹ Gaam ëe ko khōèan kúrú i tcom-tcomsa ba hēé, naka khōè ne ëe ko kúrúè a tcom-tcomsa ne hēéthēéa cúís x'áé-q'oos di ne e. Gaa domkagam Jeso ba ‘Tíí qõe ga tuè’ ta ma tciia ne ka sau-cgaekaguè tama, ¹² a ko *Nqarim ka* máá: “Tíí qõe ga ne koer gha Tsari cg'ðèan ka kg'ui; a ra a gha xg'aes q'ané koe téé a ciian cgoa dqom Tsi,”

témé.

¹³ A ba a ko gaia máá:

“Nqarim koer gha Tiri tcoman tòó,”

témé.

A ba a ko gaia máá:

“Ncää ga Ra a,

Nqarim máà Tea hāa ne cóá ne cgoa,”

témé.

¹⁴ Cóá nea c'áòan hēé naka cgàan hēéthēé cgoa kúrúèa hāa ne khōè ne e, khamam kò Gaam igaba thēé khōè ba kúrúse, a ba a kò x'óó, nxāasegam

gha x'oos koe guu a x'ooan di qarian úúa hää ba kaàkagu ka, ncẽe dxãwa ii ba, ¹⁵ a ba a kò ncẽe sa kúrú, nxãasegam gha gane ëe kò wèé kg'õèa ne q'oo koe x'oos bëe koe qáésea hää ne, gane di q'áðan koe kgoara ka. ¹⁶ Tseeguan kagam moen-gelea nem gha hùi ka hèà tama khama, igabagam Abrahamam ka tsgõose-coa nem gha hèà hùi ka hèàraa. ¹⁷ Gaa domka i kòo qaase, wèé zi dàò zi koem ga Gam ka qõese ga ne khama ma kúrúè sa, nxãasegam gha Nqarim di tsééan koe kaiam pere-sitim tcom-tcomsa a cgómkuan úúa hää ba ii ka, a khóè ne dàòa-máákuan kúrúa máá, ne nxãasega gane di chibian koe qgóóá mááè ka. ¹⁸ Gam igabam kò xgàrase, a kúrúa bòòè, khamam gha th  e gane ëe ko kúrúa bòòè ne hùi.

Kreste ba Moshe ba h  e naka Joshua ba h  éth  e tsara ka cg  é Me e (3-4)

3

Jeso ba Moshem ka kaiia

¹ Gaa domka méé tu, tíí qõe ga tu tcom-tcomsa tu  , ncẽe nqarikg'ai di tciikuan koe hää tu  , Jesom ka tc'  e. Jesom ncẽe kò Nqarim ka tsééa tcg'òòèa hää ba, a Kaiam Peresiti ba ii ba, ncẽe ta ko Gam ka gat   di dtc  man nx  ea tseegukagu ba. ² Gaam ëe kò nx  rátcg'òó Mea hääam koem kò tcom-tcomsa Me e, ëem kò ma Moshe ba ma Nqarim dim nquum w  ém koe ma tcom-tcomsa me e khamaga ma. ³⁻⁴ W  ém nquu ba khó  an ka tsh  aoèa hää, Me Nqari ba w  és g  ù sa tsh  aoa hää. Me ëem ma nquum dim tsh  ao-kg'ao ba ma nquum ka kaisa tcomkuhan

hòòa hää khamagam Jeso ba Moshe ba nqáéa hääse tcomkuan hòòa hää. ⁵ Moshe ba kò tséé-kg'ao me e, a kò Nqarim dim nquum wèém koe tcom-tcomsa me e, a ba a kò gam di zi tséé zi cgoa Nqarim ka gha hèà kg'uiè zi gúù zi ka nxàea tseegukagu. ⁶ Igabagam Kreste ba Nqarim dim nquum koe Gam dim Cóám iise tcom-tcomsa Me e. Ta gatá Gam di ta nquu ta a, ncëè *Nqarim koe* tcoman hëé naka nqòòs ëe ta ko gaas cgoa bòòses koe hëéthëé ta kò qgóóa qaria hää ne.

Komsana úú taman dis dqàèku sa

⁷ Gaa domka méé tu ëem ko Tcom-tcomsam Tc'ëe ba méé a ko máá:

“Ncëe cám ka ëe tu kòò dòmà ba kóm

⁸ ne méé tu táá qari-qari tcáó guu,

ëe komsanan úú tama ne kò hëé khama,

ëe ne kòò tchàa-xgóós koe kúrúa bòòè ka.

⁹ Ncëe gatu ka tsgóose ga xu kòò kúrúa bòò Te koe, a kò 40 kurian séé a Tiri tsééan bòò.

¹⁰ Ra kò gaa domka ëes qhàò sa xgóà cgaea hää, a Ra a kò máá:

‘Gane di tcáóa ne ko wèé x'aè ka hoàkaguè,

ne Tiri x'áè-kg'áman komsana tama,’

témé.

¹¹ A Ra a kò gaa domka Tiri xgóàn koe gài se a máá: ‘Cuiskaga ne Tiris sãakaguku-q'oos koe tcana hää tite,’

témé.”

¹² Q'ana méé tu hää, tíí qõe ga tuè, naka i cúía tu ga táá cg'äè, a dtcòm úú tamas tcáó sa úúa hää guu, ncëe gha kúrú tu u tu kg'ðèa hääam Nqarim koe tcg'oa sa. ¹³ Igaba méé tu wèé cám ka korèku, ‘ncëem cám ba’ ta i kò ko mééès noose, naka i gha

nxāasega táá c'ēe-kg'áía tu ga cg'āèan ka hoàkaguè naka qari-qari-tcúúè guu. ¹⁴ Ncēè Nqarim koe ta kò ko qarika tcom, ncēe ta kò ko kg'aia hēé khama a síí chōò-q'oos koe tcāà ne ta gha Krestem koe xg'aea hāa. ¹⁵ Ncēe i ma *Nqarim dis Tcgāyas* koe ma góásea hāa khama a ko máá:

“Ncēem cárn ka tu kòo Nqarim di dòman kóm ne méé tu táá gatu ka tsgōose ga xu Nqari ba kò komsana tama xu khama ma qari-qari tcáó guu,” témé.

¹⁶ Kháé díí ga nea ëe kò dòma ba kómá hāa igaba kò táá komsana Me ne? Gane ëe kò Egepeto koe guu a tcg'oara hāa ne tama ne gáé kò ii, wèéa ne ncēe kò Moshem ka tc'āà-cookg'aièa hāa ne? ¹⁷ Kháé ba kò Nqari ba díín 40 kurian xgóà cgaea hāa? Gane ëe kò cg'āèan kúrúa hāa ne tama nea gáé kò ii, ncēe i kò gane di tc'áróan tchàa-xgóós koe x'óóku ne? ¹⁸ Kháé ba kò díí ga ne koe gáise, ncēem kò bìrí ne a máá, Gam dis sākagukus-q'oo koe ne cuiskaga tcana hāa tite téme ne? Gane ëe komsana tama ne koe cúí ga a. ¹⁹ Si kò ncēes gúù sa x'ái ta a, dtcòm úú tamas domka ne kò táá sākagukus-q'oo koe tcāà sa.

4

¹ Gam dis sākaguku-q'oos koe tcāàn dis nqòkaguku sa hāa, ke méé ta q'ana hāa naka i cúíta ga táá gaa koe tcāàn ka tāàè naka kháóka qaùa hāa guu. ² Qäè tchōà ne kò hàà cgae ta a ke, ëe i kò ma síí cgae nea khamaga ma, igaba ëe ne kómá hāa kg'uia nea kò gane koe cgáé tama, ëe ne ko kóm m ka ne kò táá dtcòm m khama. ³ Ncēe sa

ko máá, õe dtcòmà hää ta gha ões sãakaguku-q'os
koe tcää, témé. Nqari ba kò máá:

“Tiri xgóàn koer gaisea hää,
cuiskaga ne gane

Tiris sãakaguku-q'os koe tcana hää tite sa,”
témé khama. Eëta i kò ma Gam di tsééan
nxääkamaga nqõóm tshoa-tshoase-q'oo koe ga
xg'ara hää, me kò sana hää igaba. ⁴ 7 dim cám
ka i *Nqarim di zi Tcgäya zi* koe c'ëe koe góásea
hää a ko máá: “Nqari ba kò 7 dim cám ka Gam di
tsééan wèé koe sana hää,” témé khama. ⁵ A ba a kò
gaicara ncëem qgáim koe máá: “Cuiskaga ne Tiris
sãakaguku-q'os koe tcana hää tite,” témé. ⁶ Gane
ëe kò tc'ää a qãè tchöàn kóm nea kò táá dtcòm,
khama ne kò gane di komsana taman domka gaas
sãakaguku-q'os koe táá tcää. Ne c'ëe ne hñanaa, tcää
sa kgoara mááèa hää ne. ⁷ Gaa domkam kò Nqari
ba gaicara c'ëem cám ba tòó, “Ncëem cám ba” ta
ko ma tciiè ba. Káí xu kuri xu qãá q'oo koem kò
Dafitem koe guu a kg'ui, ncëe i nxääkamaga *Nqarim*
di zi Tcgäya zi koe ma nxæeèa hää khamaga ma a
máá:

“Ncëem cám ka tu kòo dòmà ba kóm,
ne méé tu táá tcáoa tu qari-qari guu,”
ta ko méé e.

⁸ Ncëè Joshuam kò xg'ao sãakaguku-q'oo sa máà
nea hää, nem ga kò Nqari ba táá kãbise a kháóka
c'ëem cám ka kg'ua hää. ⁹ Gaa domkagas Nqarim
di ne khóè ne koe Sabata dis sãakaguku-q'oo sa téé-
tëe. ¹⁰ Díim wèém õe ko Nqarim dis sãakaguku-
q'os koe tcää ba ko gam di zi tséé zi koe sää
khama, õem kò ma Nqari ba Gam di zi koe ma
sana hää khamaga ma. ¹¹ Ke méé ta gaa domka

ncēes sāakaguku-q'oos koe tcāàn x'āà máá, naka taa nxāasega táá x'óóku guu, ncēe ne kò gane ma gane di komsana taman domka ma x'óóku khama ma.

¹² Nqarim dim kg'ui ba kg'ðèa hāa, a ko tséé khama, a wèé za ga ntcõe-kg'ám ntcàum ka kaisase ts'èè me e, a ko khóèan koe qhæa tcāàse, a tcáó sa hēé naka tc'ee ba hēéthēé gáòa q'aa, a q'amku-q'oo zi hēé naka tcgaèan hēéthēé q'aa-q'aa, a ba a ko tcáós di cauan hēé naka tc'ee-kg'ámán hēéthēé bōòa tcg'oo. ¹³ C'ees gúùs Nqarim tcgái-q'oo koe chómsea hāas ga sa káà si i, wèés gúùs ëe kúrúèa hāa sa nqáráan koe téé-tëe a ko tcgái-q'ooa ba koe hòòse, Gaam ncēe Gam koe méé ta xóara mááse ba.

Kreste ba peresiti xu ka cgáé Me e (4:14–7:28)

Jeso ba kaiam peresitim tc'amaka hāa Me e

¹⁴ Q'ana ta hāa, kaiam peresitim tc'amaka hāa ba ta úúa hāa sa, Jesom ncēe Nqarim dim Cóá ba, ncēe kò nqarikg'aian nqáé a Nqarim cookg'ai koe síí hāa ba. Ke méé ta ncēe ta nxàea hāa dtcòmán qarika qgóó. ¹⁵ Kaiam peresitim gatá di kg'amkan koe thõò-xama máá ta a tama ba ta úú tama khama, igabaga ta kaiam peresiti ba úúa hāa, ncēe kò ëe ta gatá ma kúrúa bóòèa hāa khamaga ma wèé za kúrúa bóòè ba, igaba kò táá chìbi kúrú ba. ¹⁶ Ke méé ta gaa domka kgoarasea hāase Nqarim dis ntcõó-q'oos x'aian dis koe cíù-cuuse, ncēe cgómkuan hāa koe, nxāasega ta gha gaa koe thõò-xama-máákuan hēé naka cgómkuan hēéthēé hòò, ncēe gha hùi ta a, qaa a ta ko x'aè ka.

5

¹ Wèém kaiam peresit ncẽe khòè ne xg'aeku koe guu a nxárá tcg'òóèa ba nxárá tcg'òóèa hää, khòè nem gha nxâasega Nqarim cookg'ai koe tééa máá, a gane téé-q'oo koe chìbia ne domka aba zi hëé naka dàòa-máákuān hëéthëétcg'òóa máá ne ka.

² Gaam igabam kg'amka me e, khamam ko gane ëe cúí gúù ga c'úùa hää a ko tsäa ne cgoa tc'ause tséé. ³ Gaa domka i ko qaase, khòè ne di chìbian domka hëé, naka gam di chìbian domka hëéthëéem gha dàòa-máákuān kúrú sa.

⁴ I cúí khòè ga ncẽes tcomku sa séèa máásea hää tite, igabam Nqarim ka tciìèa hää, ncẽem kò ma Arone ma tciìèa hää khamaga ma. ⁵ Krestem igabam kò táá kaiam peresiti bam gha kúrú ka kaikaguse, igabam kò nxárá tcg'òóè Gaam ëe ko máá:

“Tiri Tsi Cóá Tsi i;
Ra ncẽe cám koe guu a Tsarir Xõò Ra a,”
témem ka.

⁶ Ncẽem ko c'ëe qgáì koe kg'ui a ko máá:
“Chõò tamase Tsi peresiti Tsi i,
Meleki-setekem di x'áèan koe guu a,”
témem.

⁷ Jesom di kg'òèan nqõómkg'ai di koem kò còrèan hëé naka dtcàràñ hëéthëé q'aua kg'aeancgoa nxàea tcg'òó, Gaam ëe x'ooan koem gha kgoara Me di qarian úúa hääam koe, a ba a kò Nqari bam q'áòa hää domka komsanaè. ⁸ Gatàm kò ma Cóá ba ii, igabam kò ëem ko xgàrasea máás koe guu a komsanan xgaa-xgaase. ⁹ Eëm hààraa máána hää sam ko kúrúa xg'ara kam ko chõò tamas kgoaraku sa wèéa ne ëe ko komsana Me ne koe óága. ¹⁰ A

ba a kò kaiam peresiti bam gha ii dis ntcõó-q'oo sa Nqarim ka máàè, Meleki-setekem di x'áean koe guu à.

Dqàèkus dtcòmàn aagu di sa

¹¹ Kái zi gúù zi xae ga ncées gúùs ka nxàe, igaba xae ga ma bìrìa tchàno-tchano tu u sa qari si i, kómá tu q'ää tama khama. ¹² Ncée x'aè ka tu ga kò xgaa-xgaa-kg'ao tu ii, igaba tu ko c'ëem khóèm tseegu dis tshoa-tshoase-q'oos Nqarim di kg'ui'an di sa gha gaicara xgaa-xgaa tu u ba qaa. Biñan tu ko qaa, a qari tc'ðoan qaa tama. ¹³ Wèém khóèm ëe ko biñan cgoa xáròe ba qanega cg'áré me e khama, a tchànoan dim kg'ui ba xgaa-xgaan ka kg'anoè tama. ¹⁴ Igaba i qari tc'ðoan kaia ne di i; nxãakamaga ne kò kúrú xám m khama ne ko ëe qãè ii sa ëe tshúù iis koe q'aa-q'aa.

6

¹ Gaa domka méé ta tc'ää di zi gúù zi ëe ta kò Krestem ka xgaa-xgaase zi tcg'oara guu naka taa còoka kaia qðò. Táá méé ta gaicara tshoa-tshoase-q'oo sa tshào guu: káà hùi zi tséé zi koe tcóósean di sa, naka Nqarim koe dtcòmàn di sa hëé, ² tcguù-tcguukuan ka xgaa-xgaakuan di sa hëé, naka tshàuan tòó cgaekuan di sa hëé, naka x'ooan koe tëean di sa hëé, naka chõò tamas xgàrakus di sa hëéthëé e. ³ Nqarim kòo kgoara máá ta a ne ta gha ncées gúù sa kúrú.

⁴⁻⁶ Ka nea ga ntama ma gane ëe kò gane di dtcòmàn aagua hää ne kábise a gaicara tcóóse? Gane ncée kò c'ëe x'aè ka Nqarim di x'áàn máàè, a kò nqarikg'ai di aban xám, a kò Tcom-tcomsam

Tc'ẽe ba máàè, a Nqarim dim kg'uim di qãèan hẽé naka hààko x'aèan di qarian hẽéthẽé xám ne, ncẽe ko gane di dtcòmân aagu ne. Thamka tama i hãä, chìbian koe tcóósean koe ne gha úúè sa. Nxãata i kò ii ne ne gha ko Nqarim dim Cóá ba gaicara xgàua mááse, a ko saucgae sa tcãà Me khama.

⁷ Ncẽè nqõóm kò ko gam koe ko ntcãà túú tshàan ko kg'áà, a ëe ko gaam koe xhárà ne tc'õoan cgoa hùi nem ko Nqarim koe ts'ee-ts'eekg'aikuan hòò.

⁸ Igaba ëem kòo dxàman hẽé naka tc'ëese tama tsoman hẽéthẽé ka tsom cgaeè nem káà hùi me e, a ba a cgúíkuan ka tééa mááèa, a ba a gha còo dis ka dàòè.

⁹ Ncàm-ncamsa tuè, ncẽeta xae ga ko ma kg'ui igaba xae cgáé zi gúù zi kgoarasean di zi koe gatu koe kaisa tcoman úúa hãä. ¹⁰ Nqari ba tchàno Me e, a cuiskaga ëe tu kûrúa hãä tsééan hẽé naka ëe tu Nqari ba x'áía hãä ncàmkuan hẽéthẽé c'úùa hãä tite. Ncẽe tu kò tcom-tcomsa ne kûrúa máána hãä, a tu a ko qanega tsééa máá ne ka. ¹¹ Kaisase xae ko tc'ëe, gatu ka c'ëem wèém gha ncẽe zi gúù zi koe tcãà tcáó sa, nakam gha nxãakg'aiga còo dim x'aè ba síí hñà, naka tu gha nxãasega ëe tu nqòòa hãä zi gúù zi ka cg'oè-cg'oeè. ¹² Kg'amka tu gha ii sa xae tc'ëe tama, igaba xae ko tc'ëe, gane ëe kò dtcòm sa hẽé naka qáò tcáó sa hẽéthẽé sara koe guu a Nqarim ka ne nqòòkaguèa hãä zi gúù zi máàè ne tu gha serè sa.

Nqarim dis nqòòkaguku sa tseegu si i

¹³ Eẽm kòo Nqari ba Abraham a ba nqòòkagu, kam kò Gam ka Gam dis cg'õès ka gaise, cúí khóè ga káà a khama Nqarim ka kaia a, gaan kam gha

gài e, ¹⁴ a máá: “Tseegukar gha ts'ee-ts'eekg'ai tsi, a kái tsgõo-coan máà tsi,” témé. ¹⁵ Me kò Abrahama ba qáò tcáóan cgoa qãà, a ba a kò ncẽem dàòm ka ēem kò Nqarim ka nqòòkaguèa sa hòò.

¹⁶ Khóëa ne ko kuri ëe gaan ka kaia hääñ ka gài, si ko gài sa ëe ko nxàeë sa qari-qari a wéé ntcoekuan ga kaàkagu khama. ¹⁷ Gane ëem ko nqòòkagua hää* nem ko Nqari ba qãëse x'áí kg'oana, Gam di tséé-kg'áíria nem cuiskaga kúrúa kabí tite sa. Gaa domkam kò Gam dis nqòòkaguku sa gài Sean cgoa càù. ¹⁸ Nqari ba cuiskaga tshúù-ntcõan nxàe tite. I *Gam di nqòòkagukan hëé naka gài Sean hëéthëéa* cám sara gúù sara kúrúa kabí tite sara a. Nqarim koe ta bëea síia hää, *qãè qgái koe ta gha hää ka*. Gam di nqòòkagukan méé i qarika korè ta a, naka ta gha nxãasega cookg'aia ta koe hääs nqòò sa qgóóa qari. ¹⁹ Tcáóa ta ko qgóóa tòós gúùs[†] khama ta ncẽes nqòò sa úúa hää. Ncẽes nqòò sa ko còrè-nquum nqarikg'ai koe hànám q'ané koe síí, qgáím q'aa-q'aakom di c'ëe xòëan koe. ²⁰ Ncée Jesom gatá téé-q'oo koe tcana hää koe, Gam ncée gatá ka tc'ää a qõòa hää ba. A ba a kò chõò tamase kaiam peresiti ba kúrú, Meleki-setekem di x'áèan koe guu a.

7

Peresitim Meleki-seteke ba

¹ Ncẽem Meleki-seteke ba kò Salema dim x'aiga ba ii, a kaisase tc'amaka hääam Nqarim dim peresiti

* **6:17:** gane ëem ko nqòòkagua hää - Gerika sa ko máá: “gane ëem ko nqòòkagua hää ne gha máà e,” témé. † **6:19:** qgóóa tòós gúù sa - Gerika sa ko máá: “ankare” témé. Ankare sa skepe sa ko qgóóa tòós gúù si i.

me e. Eẽm kò Abrahama ba x'aiga xu ncõos koe tàà, a ko kabise kam kò Meleki-seteke xg'ae cgoa me a ts'ee-ts'eekg'ai me. ² Me kò Abrahama ba ēem kò ncõoan koe séèa hää gúùan wèé koe cúís tshàu-q'oo sa máà me. Tc'ãà dis kas ko Meleki-setekem dis cg'õè sa nxàeas kò kabière ne máá: "Tchànoan dim x'aiga ba," témé, me kò gataga Salema dim x'aiga ba ii, si ko nxää sa máá: "Tòókuan dim x'aiga ba," témé. ³ *Gam ka góásea hää gúù ga káà a:* kg'áò xõòa ba ka ga hëé kana dxàe xõòa ba ka ga hëé kana qhàòa ba ka ga hëéthëé e, ábàèam hää kana x'óoam hää cám gam úú tama, igabam kò Nqarim dim Cóám khama ii, a ba a chõò tamase peresiti me e.

⁴ Tc'ëe-tc'ëese naka bòò ntam ma kaia hää sa, gatá ka tsgõosem Abrahamañ ga ba kò ēem kò ncõos koe tàà a séèa hää gúùan ka cúís tshàu-q'ooos dian máà me koe ga. ⁵ Xu kò ëe xu khòè xu Lefim dis x'áé-q'ooos di xu, ncëe peresiti ii xu ka i ko x'áèan koe qaase, cúís tshàu-q'oo sa xu gha Iseraele di khòèan (ncëe gaxu di qõean) koe séè sa, gatà ne ma gane igaba thëé Abrahamañ ka tsgõose-coa ne e igaba. ⁶ Meleki-seteke ba kò Lefim dis x'áé-q'ooos koe guu tama, igabagam kò Abrahamañ koe cúís tshàu-q'oo sa séè, a kò ts'ee-ts'eekg'ai me, Abrahamañ ncëe kò Nqarim ka gúù zi nqòòkaguèa hää ba. ⁷ Ntcoekuè tama ia, ëe nqãaka hää ba ko kuri ëe kaia hääm ka ts'ee-ts'eekg'aiè sa. ⁸ *Peresiti* xu kò ko cúís tshàu-q'oo sa máàè. Igaba xu gha wèé xu peresiti xu x'óó, *Meleki-setekem* cúím oose, si ko *Nqarim dis Tcgäya sa nxàea tseegukagu*, kg'õèam ko hää sa, témé khama. ⁹ Kg'amaga ta ga kg'ui a máá, Lefim ncëe ko *gam ka tsgõose-coa ga ne ka*

cúís tshàu-q'oos dian máàè ba kò Abrahamam koe guu a *Meleki-seteke ba* cúís tshàu-q'oo sa tcg'òoa máá, témé. ¹⁰ Eẽm kò Meleki-seteke ba Abrahamam cgoa xg'ae kam kò Lefi ba qanega ábàè tama khama, igaba *ncēe tchànone ta kò ko nxàe e*, nem kò gam ka tsgõosem Abrahamam dim tc'áróm koe hää.

Jeso ba Meleki-setekem khama ii

¹¹ Moshem di x'áèa ne ko máá, peresitian méé i Lefim dis x'áé-q'oos di khóèan ii, témé, *i kò ncēean Aronem di x'áè-kg'áman ga a thēé*. Igaba i kò Lefim di peresitian táá gaan di tsééan *chōò tama qgóoa-máákuan óága di* xg'ara-xg'ara, khama i kò ko qaase, c'ëem peresitim Meleki-setekem di x'áèan koe guuam ga hää sa, Aronem di x'áèan ka tamase. ¹² Ncēè peresiti xu ko ma tòóa xùrikus kò ko kabiè ne méé i gataga thēé x'áèan góá kabiè. ¹³ *Gatá dim X'aigam* ncēe zi gúù zi ko Gam ka nxàeè ba tāás qhàös di Me e khama, i qanega cúí khóè ga Gam dis qhàös koe guu naka altaram koe tséé ta ga hää. ¹⁴ Q'ãaseia i hää khama, X'aiga ba Juta dis qhàös koe guua hää sa, me kò Moshe ba ëes qhàös kam ko kg'ui ka táá cúí gúù ga peresiti xu ka nxàe.

¹⁵ Ncēè c'ëem peresitim Meleki-setekem khama iim kò hòòsea hää, nes ko *ncēe xae ko nxàe sa* qãèse x'áise: ¹⁶ khóèan di x'áèan kam kò táá peresiti ba kúrú, igaba chōò tamas kg'õès di qarian ka a khama. ¹⁷ *Nqarim dis Tcgäya* sa ko ncēe sa nxàea tseegukagu a ko máá:

“Chōò tamase Tsi Peresiti Tsi i,
Meleki-setekem di x'áèan koe guu a,”
témé khama.

18 Kg'aika di x'áèa ne kg'amka a, a káà hùi i khama i kò tcg'òóè. **19** Moshem di x'áèa ne kò táá Nqarim di tsééan xg'ara-xg'ara khama. Igabagam ncéeska Nqari ba cgáés nqòò sa óágara máá taa hää, ncée ta gha gaas koe Nqarim koe cíúù-cuuse sa.

20 *Nqari ba* kò gáisean tséékagu. C'ëe xu peresiti xu kò táá gáisean cgoa peresitian koe tòóè, **21** igabam kò *Jeso ba* gáisean cgoa peresiti ba tòóè, ëem kò Nqari ba bìrí Me a máá:

“X'aigam *Nqari ba* gáisea hää,
a cuiskaga tc'ëea këbia hää tite,
Tsi gha chõò tamase Peresiti Tsi i,”

témé ka. **22** Ncées gáises domka ta tseegukaga q'ana hää, Jeso ba gha cgáés qáé-xg'aes ëe nxàeèa hää sa kúrú sa.

23 X'oo sa kò ko peresiti xu xgáè-kg'am xu táá hää, *c'ëe xu ko x'óó ne xu kò ko c'ëe xu tòóè khama*. Gaa domkaga xu kò kái xu peresiti xu hàná hää. **24** Igabam ko *Jeso ba* Gam dis tséés peresitian di sa chõò tamase kúrú, chõò tamasem gha hää khama. **25** Gaa domkam qarian úúa hää, wèéa ne ëe ko Gam koe guu a Nqarim koe cíúù-cuuse nem gha chõò tamase kgoara di i, còréam gha máá ne kam chõò tamase kg'ðèa hää khama.

26 Kg'ano-kg'anosa a, ëeta iim peresitim kaia ba ta ga úú sa: ncée tcom-tcomsa, a chìbi úú tama, a q'ano, a chìbi-kg'ao ne cgoa q'aa-q'aaèa, a nqarikg'ai ka tc'amaka kaikaguèa ba. **27** C'ëe xu kaia xu peresiti xu khamam ii tama; i Gam koe qaase tama, wèé cámi kam ga kg'aia gam di chìbian domka dàòa-mááku sa kúrú a nxäwa khóè ne domka c'ëe sa kúrú sa. Cúís dàòa-mááku sam kò wèé khóèan di si i domka cíú q'oro kúrú, ëem

ko dàòa-máákus iise tcg'òóse ka khama. ²⁸ Moshem di x'áèan koe i ko guu a kg'amka khóèan nxará tcg'òóè a kaia peresitian kúrú; igabam kò kg'uim gaïsean di ba ncẽe kò x'áèan ka kháóka hèà ba Cóá ba nxará tcg'òó, ncẽe ko chõò tamase Nqarim di tsééan xg'ara-xg'ara ba.

Krestem dis qáé-xg'ae sa Nciís Qáé-xg'aes ka cgáé si i (8-9)

8

Kreste ba kaiam Peresiti Me e

¹ Cgáés gúùs ncẽe koe xae ko nxæe sa ncẽe si i: kaiam peresiti ba ta úúa hää, Qarim wèém dim kg'áòm x'òàm xòè dis ntcõó-q'oos x'aian dis koe nqarikg'ai koe ntcõóá-ntcõe ba, ² ncẽe kaisase tcom-tcomsam còrè-nquum koe Tséé-kg'ao ii ba, tseegu dim nquum Nqarim ka kúrúèa ba, khóèan ka tamase.

³ Wéém peresitim kaia ba nxará tcg'òóèa hää, nxãasegam gha aba zi hëé naka dàòa-máákuan ko kúrúè zi kg'oo-coa zi hëéthëé Nqarim koe úú ka. Gatà iim dàòm ka i ko qaase, gataga méém thëéé gatá dim Peresiti ba *Nqarim cookg'ai koem gha* úús gúù sa úúa hää sa. ⁴ Ncẽè nqõómkg'ai koem kò xg'ao hèàna hää, nem ga xg'ao peresiti tama, aba zi ko tcg'òó xu peresiti xu c'ëe xua hèàna hää khama, Juta ne di x'áè-kg'áman ko gatà méé domka. ⁵ Eë xu ko kúrú tsééan peresiti dia nqarikg'ai koe ko kúrúèan khamaga ii, a gaan di sóm-c'ana a. A ncẽe i kò Moshem ka ii khamaga ii. Eëm kò xgàuèkom còrè-nquu bam gha Moshe ba kúrú dim x'aè ba hèà kam kò Nqari ba q'ãakagu me a máá: "Kúrú méé tsi

nakas wèés gúù sa ëe tsi kò xàbìm tc'amkg'ai koe x'áíèa hääs khama ii," témé. ⁶ Igabagam ncëeska Jeso ba Nqari ba hëé naka khóè ne hëéthëé xg'aeku koe téé-tëe, a ncëem dàòm ka nciís qáé-xg'aes ka cgáé sa kúrúa hää. A ba a gataga thëé gaxu dis tséés ka cgáé sa máàèa hää. Eëm ko Nqari ba kåbas qáé-xg'aes sa kúrú, kam kò nciís qáé-xg'aes di zi gúù zi ka cgáé zi khóè ne nqòòkagu khama.

⁷ Ncëè tc'ää dis qáé-xg'aes kò xg'ao káà chìbi sa ii, nes ga kò xg'ao cám di sa táá qaaèa hää khama.

⁸ Igabagam kò Nqari ba Gam di ne khóè ne koe chìbian hòò, a ba a kò kg'ui cgoa ne a máá:

“Bóò, x'aè ba gha hàà,

Iseraele di ne khóè ne hëé naka Juta di ne khóè ne hëéthëé

cgoar gha kåbas qáé-xg'aes sa kúrú ba.

⁹ Si ncëes qáé-xg'aes kåba sa cuiskaga nciís qáé-xg'aes khama iia hää tite.

Gane ka tsgõose ga xu cgoar kò kúrúa hää sa,

ëer kò qgóó x'õà xu a tc'ää-cookg'ai xu, a Egepeto koe tcg'òó xu ka.

Qáé-xg'aes ëer kò máà nea hääs koe ne ko tcom-tcomsa tama

khama ra kò Tíí X'aiga ra táá nqábé ne.

¹⁰ Igaba hààkom x'aèm kar gha Tíí X'aiga Ra

Iseraele di ne khóè ne cgoa kúrús qáé-xg'aes ga si i ncëe sa:

Tc'ëea ne q'oo koer gha Tiri x'áè-kg'áman tcääà, a Ra a gha tcáóa ne q'oo koe góá tòó o.

Gane dim Nqari bar gha ii, ne gha Tiri ne khóè ne ii.

¹¹ Me cuiskaga dìím ga ba gane xg'aeku koe tëe

naka gam ka c'ẽe ba xgaa-xgaa hãa kana bìrí
 mea hãa naka máá,
 'X'aiga ba méé tsí q'ana hãa' téméa hãa tite.
 Wééa ne ga gha q'ãa Tea hãa khama,
 cg'árém koe guu a tshoa-tshoa
 a síí kaiam koe chõò koe.
¹² Gane di chìbian koer gha thõò-xama máá ne,
 a cuiskaga gaicara gane di chìbian ka tc'ẽe-tc'ẽesea
 hãa tite khama,"
 tam méé.
¹³ Eẽm ko máá, ncées qáé-xg'ae sa kãba si i, témé
 kam ko Nqari ba máá, tc'ãà di sa ncií si i, témé.
 Si gha gúùs ëe ncií a cg'ãa-cg'anasea hãa sa kháóa
 cgáéga kaà.

9

*Nqõõmkg'ai koe hẽé naka nqarikg'ai koe hẽéthẽé
 còrèa ne*

¹ Tc'ãà dis qáé-xg'ae sa kò khóèan méé i ga ko
 ma còrè di x'âè-kg'áman úúa hãa, naka còrèèkom
 qgáì ba hẽéthẽé e. ² Còrè-nquum cám q'oo ba kò
 kúrúè, me kò tc'ãà dim q'oo ba x'âà-x'aa-kg'ai cgoa
 dis gúùs ko tòóès gúù sa hẽé, tafole ba hẽé, naka
 ts'ee-ts'eekg'aièa hãa péréan hẽéthẽé úúa hãa. Me
 kò gaam qgáì ba, 'Tcom-tcomsam qgáì ba' ta ma
 tciiè. ³ Me kò còrè-nquum di tsara q'oo tsara ko
 q'aa-q'aam qgáì ba hànà, ncée kò gam qãá koe
 cám dim q'oo ba úúa hãa ba, me kòo gaam q'oo
 ba 'Kaisase tcom-tcomsam qgáì ba' ta ma tciiè.
⁴ A ba a kò gautan cgoa kúrúèam altaram qãè
 hmìm xg'ãò gúùan ko gaam koe dàòè ba hẽé, naka
 gautan cgoa tcgáùèam káá-dxoom qáé-xg'aes di ba
 hẽéthẽé úúa hãa. Me kò gaam káá-dxoo ba q'ooa

ba koe gautan cgoa kúrúèam kubi-dxoom tc'õoan*
kò úúa hää ba hëé, naka Aronem dim dxòm ncẽe
kò tqaran ka tsom cgaeèa ba hëé, naka tafole di
sara nxõá sara tcaba sara, ncẽe kò x'áè-kg'ámán
gasara koe góá tòóèa hää sara hëéthëé úúa hää.

⁵ Gaam káá-dxoom qáé-xg'aes dim tc'amkg'ai koes
kò sere-seres cám moengele tsara x'áàn di tsara di
sa hànna, Kherubime ta ko ma tciiè tsara, ncẽe kò
tcgàmà tsara cgoa kò qgóá-máákuan dis ntcõó-q'oo
sa qábìa tcana hää tsara. Igabaga ta ncẽeska ncẽe zi
gúù zi ka qáòse kg'uiá hää tite.

⁶ Wèé zi gúù zia kò ko ncẽem dàòm ka kg'ónòè.
Xu kò peresiti xu wèé x'aè ka tchàa dim còrè-
nqum, tc'ãà dim q'oo koe tcãà a gaxu di tséean
kúrú. ⁷ Igabagam kò ko cám dim q'oom koe, kaiam
peresitim cúim ga ba kurim q'oo koe cúí q'oro
tcãà. A ba a kò ko wèé x'aèan ëem ko tcãà ka gabá
hëé naka khóè ne c'úùa hääse kúrúa hää chibian
hëéthëé domka síí ko tcg'òó c'áðan cgoa tcãà. ⁸ Me
kòo Tcom-tcomsam Tc'ëe ba ncẽem dàòm ka x'áí,
kaisase ts'ee-ts'eekg'aièam qgáìm koe ko síím dàò
ba qanega xgobekg'ammè ta ga hää sa, còrè-nqum
tc'ãà dim hääs noose. ⁹ Si ncẽe sa x'áí si i ncẽem
x'aèm koe ko úú ta a sa. A sa a ko x'áí, ëe tcg'òóèa
hää zi aba zi hëé naka máàku zi hëéthëéa cuiskaga
còrè-kg'aom di tcáóan tchàno-tchanoa hää tite sa.
¹⁰ Kg'amaga zi x'áè-kg'ám zi i, tc'õo sa hëé, kg'áà sa
hëé naka tãáka zi dàò zi q'ano-q'anosean hëéthëé
di zi. A zi a tcáós q'oo di tama zi x'áè-kg'ám zi i,
ëe x'aè ka cúí kò ko tséé zi, Me gha nxãakg'aiga síí
Nqari ba wèé zi gúù zi kãba-kãba.

¹¹ Igabam kò Kreste ba kaiam peresitim khama

* ^{9:4:} tc'õoan - Gerika sa ko "mana ne" témé.

ma h̄àà, qâè zi gúù zi ncēe h̄ààra h̄ã zi di ba. A ba a kò còrè-nquum ka kaia a kaisase tchàno iim *còrè-nquum* koe tcāà, ncēe khóè tshàu ka tshàoè naka ncēem nqõómkg'ai di tama ba. ¹² Piri kana ghòè-coan di c'áðan cgoam kò táá tcāà, igabam kò cûí q'oro h̄éé naka còo di sa h̄ééthéé Gam di c'áðan cgoa kaisase tcom-tcomsam qgáim koe tcāà, a ëem dàòm ka chõò tamas kgoaraku sa óá. ¹³ Ncëè pirian h̄éé, naka ghòè-xòðan h̄ééthéé di c'áðan h̄éé naka ghòè-coan di tháúan h̄ééthéé kò ko q'ano tama khóèan koe cgáìè a cgàa ba q'ano-q'ano, *i khóèan kabise a gaicara X'aiga ba còrè*, ¹⁴ ne ia gha nxäaska Krestem di c'áðan nta noose q'ano-q'ano ta a! Gam ncēe kò chõò tamam Tcom-tcomsam Tc'ëem ka Nqarim koe káà chìbi iise máàse ba, a kò x'ooan koe ko úú zi tséé zi koe gatá di tcáóan q'ano-q'ano ba, nxäasega ta gha kg'õèa h̄ãam Nqari ba kúrúa máá ka.

¹⁵ Gaa domkam *Kreste ba kâbas qáé-xg'ae* sa óágara h̄ãa, ncēem gaas koe khóè ne h̄éé naka Nqari ba h̄ééthéé xg'ae koe téé-téé sa, nxäasega ne gha gane ëe tciìèa h̄ãa ne nqõòkaguèa h̄ãas gúùs ëe x'óóa guuèa sa chõò tamase q'òò ka. Me Kreste ba x'óóa h̄ãa, nxäasega ne gha *gaa ne khóè ne tc'ãà dis qáé-xg'ae* koe kúrúsea h̄ãa chibian koe kgoaraè ka.

¹⁶ Eë x'óóa h̄ãam khóèm ka góá a qaùèa h̄ãas tcgâyas, ncēe gam di kg'uiian úúa h̄ãa sa méés x'óóam h̄ãa sa x'áí naka saa nxäwa tséékaguè. ¹⁷ Tcgâyas ëe x'óóa h̄ãam khóèm di x'áè-kg'áman úúa h̄ãa sa, ëem khóèm kòo x'óó ne cûígas tséé ga si i khama, igaba ëem khóèm kg'õèa h̄ãas nooses káà qari si i. ¹⁸ Gaa domkas kò tc'ãà dis qáé-xg'ae sa c'áðan ntcäaguè tamas cookg'ai koe káà qari si i.

19 Gaa domkam xg'ao ko Moshe ba ëem kò ncää wèé ne khóè ne wèém x'áè-kg'ám ëe x'áèan koe guua hää ba xgaa-xgaa xg'ara ne, ghòè-coan hëé, naka pirian hëéthëé di c'áòan séè a tshàan cgoa tcg'omea xg'ae, a qáòm hìlim hisopo ta ko ma tciiè ba hëé naka ncoàm x'ábà ba hëéthëé tséékagu a tcgäya sa hëé naka wèé ne khóè ne hëéthëé gaan cgoa cgáì, **20** a ba a máá: “Eëm kò Nqari ba x'áè tu u, a máá, qgóóa tu qari témés qáé-xg'ae *sa ko tc'ämà-tcëekg'am* c'áòan ga a ncée e,” témé. **21** A ba a kò thëé gaam dàòm ëem cúim kaga c'áòan cgoa xgàuèkom còrè-nquu ba hëé naka wèé zi gaba zi ëe kò còrèan koe tséékaguè zi hëéthëé cgáì. **22** Tseeguan kaga i ko x'áèan koe qaase khama, wèés gúùs gha c'áòan cgoa q'ano-q'anoè sa (igaba zi kò c'ëe zi gúù zi c'áòan cgoa q'ano-q'anoè tama), i c'áòan kò ntcäaguè tama ne i chìbian di qgóóamákuhan káà a.

Krestem dis dàòa-mááku sa ko chìbian séèa tcg'òó

23 Gaa domka i kò ko qaase, gúù zi ncée *nqđómkg'ai koe hàna*, a nqarikg'ai koe hàna zi di sóm-c'ana ii zi ga ncëeta ii dàòa-máákuhan cgoa q'ano-q'anoè sa. Igabaga zi ko nqarikg'ai koe hàna zi gúù zi *nqđómkg'ai di dàòa-máákuhan* ka cgáéan qaa. **24** Kreste ba kò táá khóèan tshàu ka kúrúèam còrènnum, ncée tseegu dim còrè-nnum nqarikg'ai koe hànam dim sóm-c'ana iim koe tcää khama, igabam kò nqarikg'ai koe tc'áró síí, a ba a ncëeska gatá domka Nqarim cookg'ai koe hää. **25** Gatagam kò táá nqarikg'ai koe síí, nxäaségam gha téé a gaa koe kái q'oro dàòa-máákus iise tcg'òóse ka, ncëem ko kuri kaiam peresiti ba hëé khama, ëem ko wèém

kurim ka kaisase tcom-tcomsam qgáim koe tcāà a c'áòan ncēe gam di tama úú ka. ²⁶ Nxãata i kò ii nem ga kò xg'ao nqõóm tshoa-tshoase-q'oo koe ga guu a kái q'oro xgàrasea hää khama. Igaba ncēe i ii khama, cúí q'orom x'áisea hää x'aèan chðò-q'oo koe, nxãasegam gha dàòa-mááku sa tcg'ðóan ka chìbian kaàkagu ka. ²⁷ Ncēe i ma khóèm cookg'ai koe ma tòóèa khama, cúí q'oro méém x'óó, naka ëes qãá q'oo koe xgàraè, ²⁸ khamagam kò thëé Kreste ba ëeta iim dàòm ka cúí q'oro dàòa-máákus ii se tcg'ðóè, nxãasegam gha kái ne khóè ne di chìbia séèa tcg'ðó ka. Me gha kabise a hää gaicara cám di sa x'áise, hääm gha khóè ne di chìbian séèa tcg'ðó dise tamase, igaba gane ëe qãà Mea hää ne koe kgoarasean óá dise.

Krestem di dàòa-máákua nea cgáé e (10)

10

¹ X'áè-kg'áíman *Juta ne dia* qãè zi gúù zi hääko zi di sóm-c'ana a, a i a gaa zi tc'áró-tc'aro tama a. *Ncēe x'áè-kg'áma* nea cuiskaga Nqarim koe ko cùucuuse khóèan chìbian koe chðò tamase kgoara hää tite. Gaa domka i ko qaase, dàòa-mááku zi méé zi wéé x'aè ka kurian ko ma xùriku khama ma kúrúè sa. ² Ncēè Nqari ba ko còrè ne khóè ne kò xg'ao tseeguan kaga cúí q'oro gane di chìbian koe q'ano-q'anoèa hää, nxãasega i gha gane di tcáon táá chìbi-chibi ne ka, ne zi ga kò xg'ao dàòa-mááku zi téékaguèa hää. ³ Igaba zi ko ncéeska ncēe zi dàòa-mááku zi wéém kurim q'oo koe khóè ne gane di chìbian ka tc'ëe-tc'ëe. ⁴ Ghòè-xòðan hëé naka pirian

hēéthēé di c'áòa ne cuiskaga khóè ne di chìbian xg'aàra tcg'òoa hāa tite khama.

⁵ Gaa domkam kò Kreste ba nqōómkg'ai koem ko hàà ka Nqarim ka máá:

“Qhàea-mááku zi hēé
naka máàku zi hēéthēé
Tsi kò tc'ëe tama,
igaba Tsi kò tc'áró ba máà Te.

⁶ Dàòa-mááku zi dàòèko zi hēé
naka dàòa-mááku zi
chìbian ko tcg'òoa mááè zi hēéthēé
Tsi kò táá qãè-tcao máá.

⁷ Ra kò nxãaska máá:
'Nqariè, ncãa ga Ra a,
Tsáá ko tc'ëe sar gha hàà kúrú ka,
ncẽe i Tsari zi Tcgâya zi koe
Tíí ka ma góásea hāa khama,' témé,"
tam méé.

⁸ Tc'ãà dis kam kò máá: “Qhàea-mááku zi hēé naka máàku zi hēé naka dàòa-mááku zi dàòèko zi hēé naka dàòa-mááku zi chìbian ko tcg'òoa mááè zi hēéthēé Tsi kò tc'ëe tama, a Tsi a kò táá qãè-tcao máá zi,” témé. A ba a kò ncẽe sa nxâe, ëeta zi kòò ma x'áean koe qaase igaba. ⁹ A ba a kò nxãaska máá: “Ncãa ga Ra a, Tsáá ko tc'ëe sar gha hàà kúrú ka,” témé. *Ncẽe kg'uian kam kò ko tc'ãà di zi dàòa-mááku zi séè a dxuukg'ai za tòó, nxãasegam gha gaa zi téé-q'oo koe hàà tcg'òóse a Gam dim tc'áróm cgaoa cám dis dàòa-mááku sa kúrú ka.* ¹⁰ Jeso Krestem dim tc'áróm ncẽe kò cúí q'oro dàòa-máákus iiise tcg'òóèam koe ta ko guu a q'ano-q'anoè, *Nqarim* ncàmà hāa sam kò kúrú khama.

¹¹ Wèém peresiti ba ko cáman ko ma xùriku khama ma gam di tsééan kúrú, a ko dàòa-mááku zi

cúíta ii zi kái q'oro tcg'òó, igabaga zi *ncēe zi dàòa-mááku zi cuiskaga khóéan di chìbian xg'aàra tcg'òóa hää tite.* ¹² Igabagam kò Kreste ba cúís dàòa-mááku sa chìbian domka tcg'òó, ncēe gha chõò tamase hää sa, a ba a kò síí Nqarim dim kg'áòm x'õàm xòè koe ntcõó. ¹³ A ba a gaam x'aèm ëem koe guu a Gam di ne cg'õo-kg'ao ne gha hàà nqàrèa ba ka nqääka tcääè sa qääà hää. ¹⁴ Gane ëe ko kúrúè a q'ano nem kò cúís dàòa-máákus cgoa chõò tamase kgoara khama.

¹⁵ Me ko Tcom-tcomsam Tc'ëe ba gatá koe thëé ncēe sa nxàea tseegukagu. Tc'ãà dis kam ko Nqari ba máá:

¹⁶ “Hààkom x'aèm kar gha Tíí X'aiga Ra
gane cgoa kúrús qáé-xg'aes ga si i ncēe sa:
Tiri x'âè-kg'áma ner gha tcáóa ne q'oo koe tcääà,
a Ra a gha tc'ëea ne q'oo koe góá tòó o,”
témé.

¹⁷ A ba a gaicara máá:

“Cuiskagar chìbia ne hëé
naka gane di zi tséé zi cg'äè zi hëéthëé
ka tc'ëe-tc'ëese tite,”

tépé. ¹⁸ Ncëè ncēe zi gùù zi ka i kò khóéan qgóóa mááèa hää, ne i nxãaska dàòa-máákuan chìbian di gaicara qaase tama.

Hààn ta Nqarim koe cùù-cuuse

¹⁹ Tíí qöe ga tuè, gaa domka ta ga Jesom di c'áòan domka kgoarasea hääse kaisase tcom-tcomsam qgáím koe tcääà. ²⁰ Jeso ba q'aa-q'aakom qgáím ncēe Gam dim tc'áróm iim koe guu a këbam dàòm kg'õèan di ba xgobekg'ama máá taa hää khama. ²¹ Ta kaiam peresitim Nqarim dim nquu ba tc'ãà-cookg'aia hää ba úúa hää, ²² ke hèàn ta

Nqarim koe q'ano-tcáóan cgoa cùù-cuuse, cg'oèa hääs nqòòs dtcòmàn di sa úúa hääse, tcáó zi chìbi bôòsean koe guu a q'ano-q'anoèa* hää zi hëé, naka tc'áróan q'ano tshàan cgoa xg'aàèa hää hëéthëé cgoa. ²³ Gaam ëe nqòòkagu taa hää ba tcom-tcomsa Me e, ke hààn ta nqòòs ncẽe ta gatá dis ii sa nxàea hääs koe qarika qgóó, ntcää-ntcääè tamase. ²⁴ Hààn ta gatá ka c'ëe ne ta ga ma ntcàms ka tc'ëe-tc'ëese, naka i gha nxääsega ncàmkuán hëé naka qãè zi tséé zi kúrúan hëéthëé càuse. ²⁵ Táá méé ta gatá di xg'ae-q'ooan chôòkagu guu, ncẽe ne ko c'ëe ne kuri hëé khama, igaba méé ta korèku, naka ta kaisase gatá hëé, ëem ko ma X'aigam dim cám ba ma cùù ta ko ma bôò me khama ma.

²⁶ Ncẽè tseeguan ta q'ana hää igaba ta kò ko hòòga chìbian x'âèa máá a ko kúrú, ne i cíí dàòamáákuán chìbian di ga hää tite, ²⁷ igaba q'áò-q'aosas xgàraku sa hëé naka xgóàm c'ee ba hëéthëé cíí ga gha hää, ncẽe gha ntcoe-kg'ao ne cg'õo o. ²⁸ Ncẽè c'ëem khóèm kò Moshem di x'áè-kg'áman ntcoea hää, i cám kana nqoana tééa-máá-kg'aoan di kg'uián ko ncẽes gúù sa nxàea tseegukagu, nem ko cg'õoè, thôò-xama mááè tamase. ²⁹ Kháé nxääaska ncẽè c'ëem khóèm kò Nqarim dim Cóá ba náà c'ãa-c'ana ne? Khóèm ncẽe ko qáé-xg'aes di c'áðan cg'ãa-cg'ana iise séè ba, ncẽem kò gaan ka q'ano-q'anoè e? Khóèm ncẽe ko cgómkuan ko máà ta am Tc'ëem koe bôò-boose ba? Tc'ëe naka bôò, nta noose i gha gam di xgàrasean ma kaisase tshúùa máá me sa! ³⁰ Gaam ëe ko máá: "Tshúùan kãbi máá sa Tiri si

* **10:22:** q'ano-q'anoèa - Gerika sa ko máá: cgái-cgaièa hää. Ncẽe sa ko máá, Jesom di c'áðan ka cgái-cgaièa hää zi.

i, Ra gha surutaa kabi,” témé ba ta q'ana. Si ko gataga *Nqarim dis Tcgāya sa máá*: “Nqari ba gha Gam di ne khóè ne xgàra,” témé khama. ³¹ Nqarim kg'õèa hääam tshàu q'oo koe cg'áea tcää sa q'áò-q'aosas gúù si i.

³² Tc'ää di xu cám xu ëem kò Nqari ba x'áà ba máà tu u xu ka tu tc'ëe-tc'ëese: xgàrase tu kò a tu a kò kaisas ncöös thôòkas koe hää, igaba tu kò qarika tée. ³³ C'ëe x'aè ka tu kò ko khóè ne xg'aeku koe cóèè, a ko xgàraè, ne kò c'ëe x'aè ka c'ëe ne khóè ne ncëem dàòm ka qäèse qgóóè tama, tu kò gane cgoa hää a ko hùi ne. ³⁴ Gane ëe qáéèa hää ne tu kò thôòtcaoa máá, a tu a kò ëe tu kò gatu di zi gúù zi xhùu cgaee ka, qäè-tcaoran cgoa sééa mááse e, nqarikg'ai koe tu qäè zi gúù zi chôò tamase hää zi úúa hää sa tu q'ana hää khama. ³⁵ Táá méé tu Nqarim koe tu úúa hää tcoman aagu guu, ncëe kaisas kabi mááku sa úúa hää a. ³⁶ Qarika méé tu téé sa ko qaase khama, nxäasega tu gha Nqarim kò nqòòkagu tua hää sa hòò ka, ëem ko tc'ëe sa tu kò ko kúrúa xg'ara ne.

³⁷ “Gaam ëe ko hää
ba gha xòm x'aè-coa q'oo koe hää,
a ão tite khama.

³⁸ Tiri ne khóè ne ëe tchàno ii
nea gha dtcòms ka kg'õè,
igaba ncëè c'ëem khóèm kò ko
dtcòms koe tééa dìbi
ner cuiskaga gaam ka qäè-tcaokaguè tite.”

³⁹ Igaba ta gatá khóè ta ëe dtcòms koe tééa dìbia a kaàkaguèa ta tama ta a, igaba ta dtcòm sa úúa hää a kgoaraèa ta khóè ta a.

Dtcòm sa (11-12)

11

¹ Dtcòm sa ëe tsi nqòða hää zi gúù zi koe tcoman úú si i, naka ëe hòòse tama zi gúù zi hànä hää sa q'ää sa hëéthëé e. ² Ncìí kuri di ne khóè ne kam kò Nqari ba gane dis dtcòm̄s domka qäè zi gúù zi nxàe.

³ Dtcòm̄s ka ta ko bòða q'ää, wèém nqõó ba Nqarim dim kg'uim ka kûrúèa hää sa, nxãasegas gha ëe ko hòòse sa ëe hòòse tama zi koe guu a kûrúè ka. ⁴ Dtcòm̄s kam kò Abele ba Kainem dis dàða-máákus ka qäès dàða-mááku sa Nqari ba kûrúa máá. A kò gaas koe guu a Nqarim ka tchànom khóèm iise bòðè, Nqari ba kò gam di zi aba zi ka qäèse kg'ui khama. A ba a ko x'óóam hää igaba qanega dtcòm̄s koe guu a kg'ui.

⁵ Dtcòm̄s kam kò Enoke ba *ncëes kg'òës koe* séèa tcg'òóè, nxãasegam gha táá x'oo sa xám ka, i kò cúí khóè ga táá hòò me, Nqari ba kò séèa tcg'òó mea khama. *Nqarim dis* Tcgäya sa ko nxæa tseegukagu a ko máá, ëem ko séèa tcg'òóës cookg'ai koem kò nxãakamaga Nqari ba qäè-tcaokagua hää téme khama. ⁶ Dtcòm̄s ka oosem khóè ba cuiiskaga Nqari ba qäè-tcaokagua hää tite. Wèém khóèm ëe ko Nqarim koe hàà ba méém dtcòm̄, Nqari ba hää, a ko gane ëe ko qaa Me ne suruta käbi sa khama.

⁷ Nqari ba kò qanega bòòè tama zi gúù zi ka Nowa ba q'ääkagu, me dtcòm̄s ka Nqari ba kom-sana a araka ba kûrú, gam x'áé di nem gha nxãasega kgoara ka. Me kò *dtcòm̄s* koe guu a nqõó ba chìbi-chibi. A ba a kò dtcòm̄s koe guu a tchànom iise Nqarim ka bòòè.

⁸ Dtcòm̄s kam kò Abraham a ëem kò tciiè ka kom-sana, a tcg'oa a ba a nqõóm ëem gha kháoa hàà q'òòm koe qõò, gatàm kò ma qõòm ko qgái c'úùa

hāa igaba. ⁹ Dtcòms kam kò nqòòkaguèam kò hāam nqōóm koe cg'āè-khoem khama ma x'āè. Xgàuèko nquu-coan koem kò x'āè, tsara kò gataga khōè xuku tsara Isaka tsara Jakobea tsara thēé gaa koe ga x'āè, ncēe ko Nqarim koe cūíta iis nqòòkaguku sa hòò tsara. ¹⁰ Tshoa-tshoase-q'oo sa úúa hāam x'áé-dxoo bam téé a ko qāà khama, ncēe gam dim kúrú-kg'ao ba hēé naka tshào-kg'ao ba hēéthēé Nqari ii ba.

¹¹ Dtcòms kam kò Abrahama, ëetam kò ma gàesea hāa a cóá úú tite, si Sarahs ga sa cóá ábà tama igaba qarian hòò a cóán úú, Gam ëe kò nqòòkagu mea hāa ba tcom-tcomsa Me e sam kò bóbà hāa khama. ¹² Ncēem khōèm cūím, ncēe kò x'oops qàe koe hāam, koe ne kò guu a kái ne tsgōo-coa ne hāa, ncēe gane di kái-q'ooan nqarikg'ai di tconònàn hēé, naka tshàadxooan-kg'ám di góman di *nxōá-coan* ncēe nxáráse tite hēéthēé di kái-q'ooan khama noo ne.

¹³ Wéé ne khōè ne ncēe ne kò dtcòmán úúa hāa a ko x'óó. Eë ne kò nqòòkaguèa zi gúù zi ne kò táá hòò, igaba ne kò nqúù ka zi hāase bòò zi a ne a kò qāè-tcaoa máá zi. Kgoarasea hāase ne kò nxàe, nqōóm koe ne dàra-kg'ao ne e a cg'āè-khoe ne e sa. ¹⁴ Eëta ko méé ne khōè ne ko x'ái, c'ëem nqōóm x'āè-q'oo ne gha ba ne ko qaa sa khama. ¹⁵ A kò táá nqōóm ëe ne kò gaam koe guua hāam ka tc'ëe-tc'ëese. Gatà ne kò xg'ao hēéa ne ne ga kò xg'ao kabise ne gha di x'aèan úúa hāa khama. ¹⁶ Igaba ne kò ëem nqōóm ka qāèm nqōóm nqarikg'ai di ba xgónèa. Me ko Nqari ba gaa domkaga gane dim Nqari ba ta ma tciièan ka sau-cgaekaguè tama, x'áé-dxoo bam kg'ónòa máá nea hāa khama.

¹⁷ Dtcòms kam kò Abrahama, ëem kò Nqari ba

kúrúa bóbó me ka, Isaka ba dàòa-máákus iise tcg'òó. Me kò gaam ëe kò nqòòkaguèa hää ba gam dim cóám cuíse ábàèa hää ba dàòa-mááku sa kúrú cgoa ka hëé, ¹⁸ ëetam kò ma Nqari ba bìrí mea hää a máá: "Isakam koe tsi gha guu a ncēer nqòòkagu tsia hää tsgõo-coan úú," téméa hää igaba. ¹⁹ Nqari ba ëe x'óoa hää nem gha ghùi di qarian úúa hää, sam kò Abrahama ba bìrísea hää khama. Si ko ncēe sa c'ëem dàòm ka máá, x'ooan koem kò guu a Isaka ba hòò, témé.

²⁰ Dtcòms kam kò Isaka ba hàà gha kúrúse ts'ee-ts'eekg'aikuan Jakobea tsara Esaua tsara nqòòkagu.

²¹ Dtcòms kam kò Jakobe, ëem ko x'óós cookg'ai koe wèé tsara cóá tsara Josefam di tsara ts'ees'eekg'ai, a ba a gam dim dqàbi hìim cgoa qari-qarisea hääse, Nqari ba dqom.

²² Dtcòms kam kò Josefa, x'óóm gha di x'aèan ko cúù ka, Iseraele di ne khóè ne dis qõòs Egepeto koe ne gha guu a tcg'oa dis ka kg'ui, a ba a kò x'áè-kg'áman nda méé ne gam di c'õá xgubu-xgubuan úú di máà ne.

²³ Dtcòms ka khara kò Moshem ka xõò ga khara táá x'aigam di x'áè-kg'áman wèé xu cóá xu méé xu cg'õòè di bëe, a khara a kò ëem ko ábàèa xg'ara ka nqoana nxoean chóm me, t'õèm cóá me e sa khara kò bóbó hää khama.

²⁴ Dtcòms kam kò Moshe ba, ëem ko kai ka, Farom dis cóás dim cóá ba tam gha ma tciìè sa xguì, ²⁵ a kò táá xòm x'aèan ka chìbian di kàrean tc'õós koe máàse, igabam kò Nqarim di ne khóè ne cgoam gha xgàraè sa nxárá tcg'òóá mááse. ²⁶ Gatagam kò hààkom x'aèm dis máàkus koe tòón

tcgáía hää, khamam kò Kreste bam gha xgàrasea máá sa bìríse, a ba a kò ëe sa bóò, si Egepeto di x'aian ka kaia hääs x'ai si i. ²⁷ Dtcòm̄s kam kò x'aigam di xgóàn bèe tamase Egepeto koe tcg'oa, Gaam ëe hòose tama bam kò qgóóa qari khama, bóò Mea kò hää khóè khama ma. ²⁸ Dtcòm̄s kam kò Paseka dis kõe sa kúrú, a c'áðan *méé i nquuan-kg'ám koe* cgáie di x'áèan tcg'òò, nxääsegam gha moengelem cg'óokus di ba táá tc'ää a ábàèa cóán Iseraele di cg'óo ka.

²⁹ Dtcòm̄s ka ne kò *Iseraele ne* Ncqà Tshàa dim tshàa-dxoo ba tchoaba, c'óòa hääam qgáim koe ko nqáé khama ma, igaba ëe xu kò Egepeto di xu khóè xu tchoaba kg'oana ka xu kò tshàan ka tómmè.

³⁰ Dtcòm̄s ka i kò nxõá di xhàroan Jeriko di cg'áé, ëe ne ko *Iseraele ne* 7 cáman nxäma-nxäma ana xg'ara ka.

³¹ Dtcòm̄s kas kò cg'árà-kg'aos Rahabe sa Nqarim di x'áèan komsana tama ne cgoa táá cg'óoè, ëes kò tää za guu a ko nqõó ba ntcáà tsara khóè tsara tòókuān cgoa qäèse hààkagu ka.

³² Dùú sa ra gha qanega nxæ? Ncëe Giteone ba hëé, Baraka ba hëé, Samsone ba hëé, Jafete ba hëé, Dafite ba hëé, Samuele ba hëé naka porofiti xu hëéthëé kar gha c'ëe gúù nxæ di x'aèa ner úú tama ka, ³³ ncëe kò dtcòm̄s koe guu a x'aian x'ää tàà, a kò ëe tchàno ii sa kúrú, a ëe xu kò nqòòkaguèa sa hòò xu, ncëe kò gàman di kg'ámán tcëekg'am, ³⁴ a c'eean di kàru tåman di xgóàn ts'írí, a ntcàum di kg'ám-c'aman nxanagu xu, ncëe kò kg'amka ii igaba kò kàbise a qari-qariè xu, ncëe kò ncõoan koe tàà xu, a kò tää nqõó di xu ncõo-kg'ao xu x'ää tàà xu qgóé xu. ³⁵ Khóè zi kò ëe kò x'óoa hää qhàòn

gazi di i x'ooan koe guu a ghùièa hää ne koe hòò. C'ëe nea kò kaisase xgàraè igaba ne kò kgoarakuan xgùi, nxäasega ne gha ëe ne ko x'ooan koe tée ka qäès kg'öè sa kg'öè ka. ³⁶ C'ëe nea kò ncojiè a ne a kò xg'ármè, a kò théé táùan cgoa qáéè a qáé-nquuan koe úúè. ³⁷ C'ëe ne kò nxöán cgoa xaoè, ne c'ëe ne gáða q'aaè, ne c'ëe ne ntcàuan cgoa cg'ðoè. Ghùu khòoan kana piri khòoan ne kò hña a ko caate. Dxàua ne kò hää, a kò qóm cgoa qgóókua hää, a ne a kò tshúùse qgóóè. ³⁸ Nqõó ba ko qäèa máá ne tama. Hoàra ne ko te tchàa-xgóóan koe hëé naka xàbian koe hëé naka nxöán dòm q'oo koe hëé naka dqòò haéan koe hëéthëé e.

³⁹ Wèéa ne ga kò Nqari ba qäè-tcaokagu gane di dtcòmàn ka, igaba ne kò táá ëe ne ko nqòòkaguèa hää sa hòò. ⁴⁰ Nqari ba kaisase qäès gúùs c'ëe sa kg'ónòa máá taa hää, nxäasega ne gha gane gatá cgoa xg'ae a *Nqarim máà ta kg'oana sa cg'oèa hääse hòò ka.*

12

Jesom koe tòón tcgái

¹ Ta ncëeta noose kaias túú-c'öös nxàea tseegukagu-kg'ao ne dis ka nxäma-nxämaèa hää, ke méé ta wèés gúùs ëe ga ko xgáè-kg'am ta a sa hëé naka ncëe ko qóm ba qgóókagu ta a zi cg'äè zi hëéthëé aagu, naka taa ncëe ta máàèa hääs qàrò sa qáò tcáóan cgoa qàrò, ² Jesom koe tcgáía ta tòóa hääse, ncëe ko gatá di dtcòmàn tshoatshoa a xg'ara-xg'ara ba. Ncëe kò qáò tcáóan cgoa xgàukuan koe máàse ba, nxäasegam gha hààkom x'aèm ka qäè-tcaoan hòò ka, a kò táá saucgae ba. A ncëeska Nqarim dis ntcõó-q'oos dim kg'áòm x'öàm

xòè koe ntcõóa-ntcõe ba. ³ Gaam ncẽe kò chìbi-kg'ao ne di ntcoekuan domka ncẽeta noo thõòan q'oo koe qáò tcáóse hãa ba. Gabá méé tu tc'ëe-tc'ëese, naka tua gha nxãasega táá tãu naka xhõen-tcáó guu.

⁴ Gatu dis dqùris ncẽe tu ko chìbian cgoa x'âàkus koe tu qanega c'âòa tu ntcãagu tu gha xguìs téé-q'os koe síí ta ga hãa. ⁵ Ghùi-ghui-tcáókuan dim kg'ui ba tu gáé c'úùa hãa? Ncẽe ko gatu cgoa *Gam di tu cóá tu ii khama ma kg'ui, a ko máá:*

“Tiri tsí cóá tseè,

táá X'aigam di dqàè kg'ónòkuan ntcoe guu,
naka ëem kò ko dqàè tsí ne táá xhõen-tcáó guu,

⁶ X'aiga ba ko gaam ëem ncàmà hãa ba dqàèa kg'ónò,

a wèém ëem ko Gam dim cóám khama ma séè ba xgàra ke,”

témé ba.

⁷ Ke méé tu dqàèa kg'ónòkuan koe qáò tcáó ii, Nqari ba ko Gam di tu cóá tu iise qgóó tu u ke. Ndakam cóá ba hãa, ncẽe xõòm ka dqàèa kg'ónòè tama ba?

⁸ Wèém cóá ba ko dqàèa kg'ónòè. Gaa domka, ncẽe dqàèa kg'ónòè ta ga tu kò hãa ne, tu nxãaska qâèm dàòm ka ábàè tama tu cóá tu u, cg'áràn koe guu a ábàèa tu, a tseegu di tama tu cóá tu u. ⁹ Gataga ta wèéa ta ga nqõómkg'ai koe kg'âò xõòan úúa hãa, ncẽe ko dqàèa kg'ónò ta a, ta ncẽes gúùs domka tcom ana hãa. Ka ta gha kháé nxãaska nta noose gatá ka Xõòm tc'ëem dim koe máàse a kg'öè? ¹⁰ Gatá ka xõò ga ne ko xòm x'aè-coa q'oo koe dqàèa kg'ónò ta a, ëe ne ko gane ma tc'ëe khama ta gha ii ka, igabaga ëem ko Nqari ba dqàèa kg'ónò ta a ne i gatá hùi di i, nxãasega ta gha Gam di q'ano-tcáóan hòò ka. ¹¹ Ncẽe c'ëe x'aè ka ta kòo dqàèa kg'ónòè ne i

thõòka khama xamì, a qãè-tcaokagu ta a tama. Igaba ne gha hààko x'aè ka gane ëe kò dqàèa kg'ónòèa hää ne tchànoan dim tc'áróm tòókuan úúa hää ba máàè.

¹² Gaa domka méé tu x'õàa tu hëé naka qûrùa tu ncẽe xhõea hëéthëé qari-qari. ¹³ Nqàrèa tu tchàno dàðan kúrúa máá, naka ne nxãasega ëe nqoara ne táá tààè guu, igaba qãèkaguè.

Nqari ba xguìan dis dqàèku sa

¹⁴ Wèé qaria tu cgoa kúrú naka wèé khóèan cgoa tòókua hääse x'ãè naka tua q'ano-tcáó ii. Q'ano-tcáó tama tu kò hää ne tu cuiskaga X'aiga ba bòða hää tite ke. ¹⁵ Q'aa méé tu naka i táá cúí khóè ga Nqarim di cgómkuan tcào guu, nakam táá cúím tobem kg'aum ga ba tsõm guu, ncẽe gha tshúùan ghùi ba, ncẽe gha kái ne kúrú ne cg'uri-cg'urise ba, ¹⁶ naka i táá cúí khóè ga cg'árà di ii guu kana Esaum khama cg'ãè tcáó ii guu, ncẽe kò qgáé-kg'ai dim cóám ii dis téé-q'oo sa cúís gâbas tc'õoan dis domka x'ámágú ba. ¹⁷ Ncẽe ta ma q'ana hää khama, ëe koe guus kam kò ts'ee-ts'eekg'aièm gha sa qaa; igabam kò táá ëem kúrúa hää sam gha kúrúa kabi dim dàò ba hòò, gaa domka i kò ts'ee-ts'eekg'aikuan xguì me, gatàm kò ko ma wèé tcáoa ba ka tcgái-tshàran cgoa qaa a igaba.

¹⁸ Ncẽe tu gam koe hèàra hääam xàbì ba *Sinai dim xàbìm* khama ii tama khama, ncẽe gatu ga qgóó a xámì ba, ncẽe c'ean ko gaam koe karu, me ntcùú sa hëé, dcùú-qom sa hëé, kaiam tc'ãá ba hëé, ¹⁹ nxãàm di ts'oo-q'ooan hëé naka dòm di kg'ui-q'ooan hëéthëé úúa hää ba. Ncẽe khóè ne ko gaam dòm di kg'ui-q'ooan kóm ka ne kò dtcàrà, táá ne gha gaicara c'ëe kg'ua ba ga kóm sa ba, ²⁰ ëe ne kò

x'áèèa hää sa kò qómá máá nea hää khama, ncẽe kò ko máá: “Ncẽè kg'oo-coa ga ii, a kò ncẽem xàbì ba qgóó igaba méé i nxõán cgoa xaoa cg'ooè,” témé sa. ²¹ Eẽ kòò bóbè sa kò kaisase q'ae-q'aesa si i, me kò Moshe ba máá: “Q'ae an kar tcãàèa, a ko cgùru,” témé.

²² Igabaga tu ëem xàbìm koe hàà tama, a Siona dim koe hààraa, nqarikg'aian dim Jerusalema ba, kg'öèa hääam Nqarim dim x'áé-dxoo ba. A tu a gataga tcám-tcám moengelean qãè-tcaoa hääse xg'aea hää koe hààraa. ²³ A tu a gataga tc'ãà a ábàèa ne dis kerekos koe hààraa, ncẽe cg'öèa ne nqarikg'ai koe góá tòóèa ne. A tu a gataga Nqarim koe hààraa, wèé khóèan dim Xgàrà-kg'ao ba, a tu a gataga tchàno ne khóè ne* di tc'ëean koe hààraa. ²⁴ A tu a gataga Jesom koe hààraa, kãbas qáé-xg'aes koe ko Nqari ba hẽé naka khóè ne hẽéthẽé xg'ae koe ko tòókuan kúrú ba. A tu a gataga c'áðan tsarisea hää koe hààraa, ncẽe ko Abelem di c'áðan ka qãè kg'uián kg'ui i.

²⁵ Q'ãa méé tu naka táá Gam ëe ko kg'ui cgoa tu u ba xgui guu. Ncẽè gane ëem kò nqõómkg'ai koe hää a ko kg'ui cgoa ne, ne ko xgui nea kò táá nxanagu Me, ka ta gha nta noose nxanagu Me, Gaam ncẽe nqarikg'ai koe hää a ko kg'ui cgoa ta a ba? ²⁶ Gaam ncẽem ëe x'aè ka kò dòma ba cgoa nqõómkg'ai ntcää-ntcää ba, igabagam ncẽeska nqòkagu taa hää, a máá: “Qanega cúí Ra gha nqõómkg'ai cúí ntcää-ntcää tamase nqarikg'aian ga hẽéthẽé ntcää-ntcää,” témé ba. ²⁷ Ncẽem kg'uim,

* **12:23:** tchàno ne khóè ne - Gerika sa ko máá: “xg'ara-xg'ara èa ne tchàno ne,” ncẽe “Nqarim ko ma tc'ëe ne khama ma kúrúèa ne khóè ne tchàno ne” ta i ga mééè ne.

ncēe ko máá: “Qanega cíú,” témé ba ko kúrúèa hää zi gúù zia gha ntcää-ntcääè a tcg'ðóè sa x'áí, nxääsega zi gha gúù zi ntcää-ntcääè tite zi qaù ka.

²⁸ Gaa domka méé ta Nqarim di x'aian, ncēe cuiskaga ntcää-ntcääè tite ta máàèa hääs gúù sa qãè-tcaoa máá, naka taà Nqari ba còrè, qãè-tcaokagu Me kom dàòm ka, kaisa tcomkuán hëé naka q'áòan hëéthëé cgoa. ²⁹ Gatá dim “Nqari ba dàòa ko cg'ðos c'ees khama ii” ke.

Nqari ba ko qãè-tcaokagu zi tséé zi (13)

13

¹ Qõekua ne khóè ne khama tu ma ncàmku. ² Táá méé tu c'urù guu, tää za guua hää khóèan x'áea tu koe qãèse hääkagu ne; gatà hëéan ka i kò c'ëe khóèan c'úùa hääse moengelean cg'áè-khoe iise qãèse hääkagu ke. ³ Gane ëe qáé-nquuan koe hàná ne ka tc'ëe-tc'ëese naka ëe ne hàná téé-q'oos koe tòóse, naka tua gataga gane ëe xgáèè ko ne tc'ëe-tc'ëese, gatu ga ko ma xgàrase khama ma.

⁴ Wèé khóèan ka méé i séèkuan tcommè nakam kgàrom séèkuan di ba q'anoo ii, Nqari ba gha cg'áràn ko kúrú ne hëé naka wèé cg'árà qhàðan ga hëéthëé ko xgàra ke.

⁵ Kg'öèa tu méé i marián ncàm koe tòósea hää guu, igaba méé tu wèés gúùs ëe tu úúa hää sa qãè-tcaoa máá. Nqari ba kò máá:
“Cuiskagar guu tsia hää tite;
a Ra a gataga cuiskaga aagu tsia hää tite,”
témé ke. ⁶ Gaa domka ta ko kgoarasea hääse kg'ui a ko máá:

“X'aiga ba tirim Hùi-kg'ao Me e,
ra cúí gúù ga bèe tite,
dùú ba ga khóè ba kúrú te?”
témé.

⁷ Tc'ëe-tc'ëese tu gatu di xu tc'ãà-cookg'ai xu, ncẽe kò Nqarim di kg'uian xgaa-xgaa tu u xu. Tc'ëe-tc'ëese nta iis kg'õè sa xu kò kg'õè sa naka tua gaxu dis dtcòm sa serè.

⁸ Jeso Kreste ba Gam cúím ga Me e, ncãaka dim cámí ka hẽé, ncẽem cámí ka hẽé, naka chõò tamase hẽéthẽé e.

⁹ Táá méé tu cg'ãè na tãáka xgaa-xgaa-kg'áman ka hoàkaguè guu. Gatu di tcáóan gha *Nqarim di* cgómkuan ka qari-qariè sa qãè si i ke, tc'õoan di x'áè-kg'áman komsanan ka tamase, ncẽe gane ëe ko tc'õó o ne koe cúí hùi ga úú tama a. ¹⁰ Altara ba ta úúa hãa, peresiti xu ncẽe Juta ne ko còrèm qgáìm koe ko tséé xu cúí qari ga úú tama, gaam koe xu gha tc'õó di ba.

¹¹ Kaiam peresiti ba ko kg'oo-coan di c'áòn séè a chìbian dis tcg'òoa-máákus iise kaisase tcom-tcomsam qgáìm koe úú, igabaga i ko gaan di tc'áróan x'áém ka tchàa koe dàòè. ¹² Gaa domkagam kò Jesom igaba thẽé gataga x'áé-dxoom ka tchàa koe xgàraè, nxãasegam gha Gam di c'áòn koe guu a khóè ne kúrú ne gane di chìbian koe q'ano a tcom-tcomsa ka. ¹³ Ke hààn ta nxãaska x'áém ka tchàa koe tcg'oa naka Jesom cgoa xg'ae naka Gam cgoa sau-cgaekaguè. ¹⁴ Ncẽe koe ta kúúa ta gha hãam x'áé-dxoo ba úú tama, igabaga ta ko hààkom x'áé-dxoo ba qaa khama.

¹⁵ Ke hààn ta nxãaska wèé x'aè ka Nqari ba dqomàan di dàòa-máákuan Jesom koe guu na tcg'òoa

máá, dàòa-máákus ncẽe cg'õèa ba nxàea tcg'òóan ka ko kg'áíms ka kúrúè sa. ¹⁶ Naka tua táá qãèan kúrúan hẽé naka aukuan hẽéthẽé c'urù guu, gatà ii dàòa-máákuan kam ko Nqari ba qãè-tcaokaguè ke.

¹⁷ Gatu di xu tc'ãà-cookg'ai xu komsana naka gaxu di x'áè-kg'áman koe máàse. Kòre tu u xu ko ke, khòèm gatu ka gha Nqari ba chóà máám khama ma. Komsana xu naka xu nxâasega tsééa xu qãè-tcaaoan cgoa kúrú, tshúù-tcaaoan cgoa tamase, gatà i kò ii ne i cuiskaga hùi tua hää tite ke.

¹⁸ Còrèa máá xae e, tcáoa xae q'oo koe xae tco-man úúa hää chìbian xae bôòse tama di i, a xae a ko wèé qgáì koe xae gha qãès kg'õè sa kg'õè sa tc'ëe ke.

¹⁹ Ra ko wèé qaria te ka dtcàrà tu u, còrè tu gha sa, nakar gha nxâasega qháesega kabise a hää cgae tu u.

Còo di còrèan hẽé naka tsgám̄kaguku zi hẽéthẽé e

²⁰ Chòò tamas qáé-xg'aes di c'áon kam kò Nqari ba gatá dim X'aigam Jesom, ncẽe kaia hääam ghùu kòre-kg'ao ba x'ooan koe guu a kabí a óága. Ncẽem Nqarim tòókuan di ba méém ²¹ wèés gúùs qãè sa máà tu u, naka tu nxâasega ëem Gabá tc'ëea hää sa kúrú. Gataga méém Jeso Krestem koe guu naka tséé zi qãè-tcaokagu Me gha zi gatá koe kúrú. Chòò tamase méém Jeso Kreste ba dqom̄mè! Amen.

²² Tíí qõe ga tuè, ghùi-ghuin tcáo tu u ghas tcgãyas xòm̄ sar góá máá tua hää, a ko dtcàrà tu u qáò-tcaoa tu gha máá si sa. ²³ Gatá ka qõesem Timoteom kgoaraèa hää sa tu gha q'ää sar ko tc'ëe. Ncẽè qháesem kò ko hää ner gha gam cgoa síí cgae tu u. ²⁴ Wèé xu tc'ãà-cookg'ai xu gatu di xu hẽé naka wèé

ne tcom-tcomsa ne hẽéthẽé tu tsgám̄kagu. Italea di
ne ko thẽé tsgám̄kagu tu u.

25 Cgóm̄kuan méé i gatu wèé tu cgoa hãa.

**Kabas Qae-xg'ae sa
The New Testament in the Naro language of Botswana**
copyright © 2012 The Bible Society of Botswana

Language: Naro

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

d01ddea0-c0e8-5bc4-86fa-b235639fa99b